بەناوی خوای بەخشندەو میهرەبان

هەرێمی کوردستانی عێراق
سەرۆکایەتی هەرێم
سەرۆك

بەناوی گەلەوە

بڕیار
ژمارە (19) ساڵی 2012

بە پێی ئەو دەسەڵاتەی لە بڕگەی (1) ی ماددەی (10) ی یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق ی ژمارە (1) ی ساڵی 2005 ی هەموارکراو پێمان دراوەو، بە پاڵپشتی ئەو یاساکارییەی پەرلەمانی کوردستان – عێراق کردویەتی لە دانیشتنی ژمارە (37) لە 24/ 6/2012 بریارماندا بە دەرکردنی:

یاسای ژمارە (8)ی ساڵی2012
یاسای بودجەی هەرێمی کوردستان ـ عێراق
بۆ ساڵی دارایی 2012
بەشی یەکەم
داهاتەکان

ماددەی یەکەم:

داهاتەکانی بودجەی ساڵی دارایی 2012ی هەرێمی کوردستان–عێراق بە بڕی (13.200.950) سێزدە تریلیۆن و دووسەد ملیار و نۆسەدو پەنجا ملیۆن دینار دەخەمڵێنرێت و بە گوێرەی ئەمەی لە خوارەوەدا روون کراوەتەوە:

یەکەم: بەشی هەرێم بەگوێرەی یاسای بودجەی گشتی ئیتیحادی کۆماری عێراق بۆ ساڵی دارایی 2012 کە پترۆ دۆلاریشی لەگەڵدایە (12.604.950) دوانزە تریلیۆن و شەشسەد و چوار ملیار و نۆسەد و پەنجا ملیۆن دینار.

دووەم: داهاتی گشتی خەملێنراو کە داهاتی ساڵی 2012 و بەشێک لە دەروازە سنووریەکانیشی لەگەڵدایە (476) چوارسەد و حەفتا و شەش ملیار دینارە.

سێیەم: ئەوەی لە دەرهێنان و بەکارهێنانی ناوخۆ (نەوت و گاز) و (پترۆدۆلار)ەوە دێ (120) سەد و بیست ملیار دینارە.

بەشی دووەم

(خەرجییەکان و کورتهێنان)

ماددەی دووەم:

یەکەم: بۆ خەرجییەکانی ساڵی دارایی 2012 گوژمەیەك کە بڕەکەی (15.245.797) پازدە هەزار و دووسەد و چل و پێنج ملیار و حەوت سەد و نەوەد و حەوت ملیۆن دینار دادەنرێت و بەم شێوەیەی خوارەوە دابەش دەکرێت:ـ

1ـ گوژمەیەك بە بڕی (10.745.797) دە هەزار و حەوت سەد و چل و پێنج ملیار و حەوت سەد و نەوەد و حەوت ملیۆن دینار بۆ خەرجییەکانی بەکاربردن و بەم شێوەیەی خوارەوە دابەش دەکرێت:

أ- گوژمەیەك بە بڕی (10.624.518) دە هەزار و شەشسەد و بیست و چوار ملیار و پێنج سەد و هەژدە ملیۆن دینار بۆ خەرجییەکانی بەکاربردن بۆ حکومەتی هەرێمی کوردستان.

ب- گوژمەیەك بە بڕی (68.280) شەست و هەشت ملیار و دووسەد و هەشتا ملیۆن دینار بۆ خەرجییەکانی پەرلەمانی کوردستان.

جـ- گوژمەیەك بە بڕی (52.999) پەنجا و دوو ملیار و نۆسەد و نەوەد و نۆ ملیۆن دینار بۆ خەرجییەکانی ئەنجوومەنی دادوەری.

2ـ گوژمەیەك بە بڕی (4.500.000) چوار تریلۆن و پێنج سەد ملیار دینار بۆ خەرجییەکانی وەبەرهێنان و بەم جۆرە دابەش دەکرێت:

أ- گوژمەیەك بە بڕی (3.678.437) سێ تریلیۆن و شەشسەد و حەفتاو هەشت ملیار و چوار سەد و سی حەوت ملیۆن دینار بۆ خەرجییەکانی پرۆژەکانی وەبەرهێنان.

ب- گوژمەیەك بە بڕی (821.563) هەشت سەد و بیست و یەك ملیار و پێنج سەد و شەست و سێ ملیۆن دینار بۆ ئاوەدانکردنەوە و گەشەپێدانی پرۆژەکانی هەرێم و پارێزگاکان و ، دەبێ پارێزگار بەرنامەی ئاوەدانکردنەوەی پارێزگاکەی و قەزا و ناحیەکانی کە لەلایەن ئەنجوومەنی پارێزگاوە پەسەند کراوە پێشکەش بە وەزارەتی پلاندانان بکات بۆئەوەی لێکۆڵینەوە لە بارەیەوە بکرێ و پەسەند بکرێ و ، دەبێ رەچاوی ئەو ناوچانە بکرێن کە زیاتر زەرەرمەند بوون لەناو پارێزگاکەدا و ، هەروەها ژمارەی دانیشتوانیش ، لەناو ئەمەشدا بڕی (42.400) چل و دوو ملیار و چوارسەد ملیۆن دیناری پترۆدۆلار هەیە.

دووەم: کورتهێنانی نەخشە بۆ کێشراو کە بەبڕی (2.044.847) دوو هەزار و چل و چوار ملیار و هەشت سەد و چل و حەوت ملیۆن دینار دەخەملێنرێت و ئەم کورتهێنانە بەو گوژمەیە دادەپۆشرێ کە بۆ وەزارەتی پێشمەرگە دیاریکراوە لە بودجەی بەکاربردنی ئیتیحادی بۆ پاسەوانانی هەرێم لەناو تەرخانکراوی وەزارەتی بەرگری عێراقی ئیتیحادیدا بە گوێرەی بودجەی ئیتیحادی بۆ ساڵەکانی دارایی (2007 تا 2012).

ماددەی سێیەم:

یەکەم: رێژەی 20٪ لە بودجەی بەکاربردن لە هەر سێ سەرۆکایەتییەکە کەم دەکرێتەوە، جگە لە قەرەبووی فەرمانبەران:

1- سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان.

2- پەرلەمانی کوردستان.

3- ئەنجومەنی دادوەریی.

دووەم: ئەو بڕانەی کە بەگوێرەی بڕگەی (یەکەم)ی ئەم ماددەیە دێنەبڕین بۆ هەر دوو وەزارەتی تەندروستی وشارەوانی وگەشتووگوزار تەرخان دەکرێت بۆ جێبەجێ کردنی پرۆژەی خزمەتگوزاریی و پاڵپشتکردنی وەرزش بەگوێرەی پسپۆڕیی هەر یەکێکیان و دەبێ رەچاوی رێژەی دانیشتووانی پارێزگاکان بکرێت.

سێیەم: کەمکردنەوەی ڕێژەی (15٪) لە بودجەی بەکاربردنی ئەنجومەنی وەزیران، جگە لە قەرەبووی فەرمانبەران و کۆمەك و سوودەکۆمەڵایەتییەکان، دوای ئەوەی کە ئەو بڕەی لێ جیادەکرێتەوە کە بۆ سندووقی پڕۆژەی پەرەپێدان و گەشەپێدانی توانا مرۆییەکان و شارەوانی عەینکاوە تەرخان کراوە.

چوارەم: کەمکردنەوەی ڕێژەی (15٪) لە بودجەی بەکاربردنی وەزارەتەکان و ئەو فەرمانگانەی بە وەزارەتێکەوە نەبستراونەتەوە، جگە لە قەرەبووی فەرمانبەران و کۆمەك و سوودە کۆمەڵایەتییەکان.

ماددەی چوارەم:

حکومەتی هەرێمی کوردستان پابەند دەبێت بەو گوژمەی کە بڕی (120) سەدوبیست ملیار دینارە بۆ هەڵمەتی دروست کردنی قوتابخانەکان.

ماددەی پێنجەم:

گوژمەیەك کە بڕەکەی (100) سەد ملیار دینارە تەرخان دەکرێت بۆ پاڵپشتیکردنی پڕۆژەکانی خزمەتگوزاریی لە قەزاو ناحییە و گوندە زیان بەرکەوتووەکانی سەر سنوورەکان ئەوانەی پێشتر ڕاگوێزرابوونەوە، بەو مەرجەی ئەو گوژمەیە بخرێتە سەر بودجەی پەرەپێدانی پارێزگاکان بەپێی ڕێژەی دانیشتووان و بەهەماهەنگی لەگەڵ وەزارەتی پلاندانان.

ماددەی شەشەم:

یەکەم: فەرمانبەرانی پلە (نۆ و دە) ئەوانەی تەنیا مووچەی ئیسمی و دەرماڵەی هاوسەریی و شەهادەی خوێندن وەردەگرن بەخشینێکیان پێ دەدرێت بە بڕی (480,000) چوارسەد و هەشتا هەزار دینار و بە دووجار پێیان دەدرێت لەماوەی ساڵی دارایی 2012 دا.

دووەم: خانەنشینکراوەکان ئەوانەی کە مووچەی مانگانەی خانەنیشینیان بڕی (400,000) چوار سەد هەزار دینارو کەمتر بەخشینێکیان پێ دەدرێت بەبڕی (600,000) شەش سەد هەزار دینار و بەدوو جار پێیان دەدرێت لە ماوەی ساڵی دارایی 2012 دا.

ماددەی حەوتەم:

یەکەم: مینحەی هاوسەری و منداڵ بۆ وەرەسەی شەهیدان سەرف دەکرێ.

دووەم: زیادکردنی مووچەی خانەنشینی وەرەسەی شەهیدی هاوولاتی لە (180,000) سەد و هەشتا هەزار دینارەوە بۆ (250,000) دوو سەدو پەنجا هەزار دینار.

ماددەی هەشتەم:

بۆ جێبەجێ کردنی حوکمەکانی یاسای ژمارە (4) ساڵی 2011 یاسای ئەنجومەنی ئاسایشی هەرێمی کوردستان ـ عێراق گوژمەیەك بەبڕی (318,150) سێ سەد و هەژدە ملیار و سەدو پەنجا ملیۆن دینار دیاری دەکرێ بۆ بودجەی ئەنجومەنەکە بەمەرجێك ئەو تەرخانکردنە دیاریکراوە نەبێتە مایەی کەمکردنەوەی قەرەبووی فەرمانبەران و کۆمەك و سوودە کۆمەڵایەتییەکان و پرۆژەکانی باقی پێکهاتەو دامودەزگاکانی حکومەتی هەرێم.

ماددەی نۆیەم:

وەزارەتی دارایی و ئابووری هەرێمی کوردستان ـ عێراق تەمویلی حساباتی وەزارەتەکان و ئیدارەکان دەکات بەپێی سەرچاوە داراییە بەدەست هاتووەکان.

ماددەی دەیەم:

یەکەم: هەموو داهاتی فەرمانگەکان ئەوانەی کە تەمویلی مەرکەزی گشتی تۆمار دەکرێ و لەناو بودجەکانی پێداچوونەوەدا دیاری دەکرێن.

دووەم: بەدەر لە حوکمی بڕگەی (یەکەم)ی سەرەوە لەسەر وەزیری دارایی و ئابوورییە کە:

1- بڕی داهاتەکانی مانگانە کە وەزارەتی تەندروستی بە دەستیان دەهێنێ لە سەرجەم فەرمانگەکانیدا، بیخاتە سەر بودجەی ئەم وەزارەتە بە مەبەستی کڕینی داوو دەرمان و فریاکەوتنی خەرجییەکانی چاککردنەوە بە هەموو جۆرەکانیەوە و بە پێی داواکاری وەزارەت خۆی کە دەبێ خشتەی داهاتە بەدەست هاتووە فیعلیەکان بە داواکەوە پێوە گرێدرابێت.

2- بڕی داهاتەکانی مانگانە کە وەزارەتی کارەبا بە دەستیان دەهێنێ بە هەموو فەرمانگەکانیەوە ، بیخاتە سەر بودجەی ئەم وەزارەتە بە مەبەستی پاراستن و چاککردنەوەی تۆڕەکانی کارەبا و ، بەگوێرەی داواکاری وەزارەت کە دەبێ خشتەی داهاتە بەدەست هاتووەکانی پێوە گرێدرابێت.

ماددەی یازدەم:

بڕی ئەو بەخشینانەی کە دەدرێن بە وەزارەتەکان و بەو فەرمانگانەی کە بە وەزارەتەوە گرێنەدراون لەدوای پەسەندکردنی لەلایەن وەزیری دارایی و ئابوورییەوە وەکو داهاتی کۆتایی گەنجینە تۆمار دەکرێن ، بەو مەرجەی کە وەزیر تەرخانی بکات لەناو متمانەکانی (اعتمادات)ی وزارەتەکەدا یان ئەو لایەنەی کە بە وەزارەتەوە گرێنەدراوە ، تا بۆ ئەو مەبەستە سەرف بکرێ کە بۆی بەخشراوە.

ماددەی دوازدەم:

حکومەتی هەرێمی کوردستان پابەند دەبێت بەو تەرخانکردنەی بەبڕی (120) سەد و بیست ملیار دینار کراوە بۆ درێژەدان بە جێبەجێ کردنی پڕۆژەی پەرەپێدانی توانا مرۆییەکانی کوردستان بە مەبەستی ئامادەکردنی کادیری پسپۆڕ لە بوارە جیاجیاکاندا کە هەرێم پێویستی پێیان هەیە، ئەویش لەڕێی زەماڵە و نێردە و توێژینەوە و خولی مەشقکردن لە ژێر سەرپەرشتی دەستەیەکی بالا کە بەسەرۆکی ئەنجومەنی وەزیران و جێگرەکەی و هەریەك لە وەزیرانی (پەروەردە و خوێندنی بالا و توێژینەوەی زانستی و پلاندانان) پێك دەهێنرێت و بەگوێرەی ئەو پەیڕەوەی کەلەلایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە پەسەند کراوە.

ماددەی سێزدەم:

یەکەم: گوژمەیەك بەبڕی (185) سەد و هەشتا و پێنج ملیار دینار تەرخان دەکرێ بۆ پشتگیری حیزبەکان، و سەرفکردن لەم تەرخانکراوە بەرێکاریی کاتی دەبێ لە لایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە بەپێی پێوەرێکی دادگەریانە، کە دەبێ ئەو بڕە سولفانەی کە لەلایەن حیزبەکانەوە وەرگیراون لەساڵی 2011 دا تەسویەبکرێن لەوانەی کە لەساڵی 2012دا وەریان دەگرن تا ئەو کاتەی یاسای پشتگیریی دارایی حیزبەکان دەردەچێت، کە لە خولی دانیشتنەکانی داهاتوودا دەبێ بێتە دەرچوون.

دووەم: گوژمەیەك بەبڕی (15) پانزە هەزار ملیار دینار تەرخان بکرێ بۆ ڕێکخراوە ناحکومییەکان بەگوێرەی یاسای ڕێکخراوە ناحکومییەکان ژمارە (1)ی ساڵی 2011.

ماددەی چواردەم:

وەزارەتی دارایی و ئابووریی پابەند دەبێت بە بەردەوامبوون لەدابینکردنی قەرزی عەقار بۆ هاوولاتیان بەگوێرەی ئەو پرنسیپ و رێنماییانەی کە رەچاودەکرێت و بەم شێوەی خوارەوە:

یەکەم: بڕی (20) بیست ملیۆن دینار بۆ سەنتەری شارەکان و قەزا و ناحییەکان.

دووەم: بڕی (25) بیست و پێنج ملیۆن دینار بۆ لادێ نشینەکان.

ماددەی پانزدەم:

یەکەم: دابینکردنی سلفەی هاوسەرگیری بۆ هاوولاتیان بەبڕی (5) پێنج ملیۆن دینار.

دووەم: بڕی ئەو سلفەیەی هاوسەرگیریی کە دەدرێ بە منداڵی شەهیدان و ئەنفالکراوەکان دەبێتە بەخشین و ناگەڕێندرێتەوە.

بەشی سێیەم
(دەسەڵات پێدانەکان- الصلاحيات)

ماددەی شازدەم:

یەکەم: سەرفکردن لە متمانەکانی (اعتمادات) حساباتی سەرەکی (بەخشینەکان ، کۆمەکەکان، خەرجییەکانی سەرمایەداری) لەناو بودجەی هەرێمی کوردستان–عێراق لەلایەن وەزارەتی دارایی و ئابووریەوە دەبێت.

دووەم: ئەنجومەنی وەزیران دەتوانێ دەسەڵاتی سەرفکردنی راستەوخۆ بدات بە وەزیرەکان و سەرۆکی لایەنەکانی گرێنەدراو بە وەزارەتەوە و، وەکیلی وەزارەتەکان و بەڕێوەبەرە گشتییەکان و سەرۆکی یەکە ئیدارییەکان لەبەر رۆشنایی تەرخانە متمانە پێکراوەکان (التخصيصات المعتمده) لەناو بودجەی ساڵانەیاندا، و ئەمەش بە بڕیارێکی ئەنجوومەن دەبێ کە بۆ ئەم مەبەستە دەرچووبێ و ئەنجوومەنیش دەتوانێ چاو بەو دەسەڵات بەخشینەدا بخشێنێتەوە بەپێی بەرژەوەندی گشتی و پرەنسیپی لامەرکەزی پیادە بکا.

ماددەی حەڤدەم:

یەکەم: سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان بۆی هەیە کە موناقەلە لەناو متمانەکانی تایبەت بە پەرلەماندا بکات.

دووەم: سەرۆکی ئەنجوومەنی دادوەریی لە هەرێمدا بۆی هەیە کە موناقەلە لەناو متمانەکانی تایبەت بە ئەنجوومەنی دادوەریدا بکات.

سێیەم: وەزیری پلاندانان بۆی هەیە بە پشت بەستن بە داوای وەزارەتێکی دیاریکراو کە موناقەلەی پێویست لە پرۆژەکانی وەبەرهێناندا بکات لەناو بودجەی وەبەرهێنانی هەمان وەزارەتدا و ، لە سنووری یەك پارێزگا یان قەزادا و لەناو بودجەی پەسەندکراو دا.

چوارەم: وەزیری دارایی و ئابووری بۆی هەیە و بە هەماهەنگی لەگەڵ وەزارەتی پلاندانان و وەزارەتی مەعنی ، موناقەلەی پێویست بۆ پرۆژەکانی وەبەرهێنان بکات لەنێوان وەزارەتەکاندا و لە چوارچێوەی یەك پارێزگا یان قەزادا و لەناو بودجەی پەسەندکراودا.

ماددەی هەژدەم:

یەکەم: وەزیری دارایی و ئابووری دەسەڵاتی هەیە موناقەلە لە نێوان متمانەکانی (اعتمادات)ی یەك دەروو (باب)دا بکات جگە لە بەشی مووچە نەبێ کە دەکرێ بۆی بگوازرێتەوە بەڵام نابێ لێی بگوازرێتەوە.

دووەم: وەزیری دارایی و ئابووری بۆی هەیە موناقەلە لەنێوان متمانەکانی (اعتمادات) دەرووەکانی بودجە (أبواب الميزانية)دا بکات بەمەبەستی دابینکردنی تواناکانی سەرفکردن بۆ ئەو ئیدارانەی کە بڕیاری جیاکردنەوەیان دەدرێ لە وەزارەتێك و دەبەسترێنەوە بە وەزارەتێکی ترەوە ، و وەزیری پەیوەندیدار بۆی هەیە موناقەلە لەناو یەك بەش و یەکەیەکی سەرفکردندا بکات.

سێیەم: نابێ هیچ جۆرە موناقەلەیەك ئەنجام بدرێ لە بوارەکانی (ئاوەدانکردنەوە و پەرەپێدانی پرۆژەکانی هەرێم و پارێزگاکان) لەنێوان پارێزگاکاندا.

چوارەم: نابێ موناقەلە ئەنجام بدرێ لە خەرجی پرۆژە سەرمایەدارییەکان (بودجەی وەبەرهێنان)ەوە بۆ خەرجییەکانی بەکاربردن (بودجەی جاری).

پێنجەم: ئەو متمانانەی پەسەند دەکرێن لەم یاسایەدا بەکار دەهێنرێن تا 31/کانوونی یەکەمی ساڵی دارایی 2012 و ئەو داهاتانەی بەدەست دەهێنرێن تا 2011/12/31 تۆمار دەکرێن ، بەڵام داهاتە وەرگیراوەکان دوای کۆتایی ساڵی دارایی 2012 وەکو داهات بۆ بودجەی گشتی ساڵی دارایی 2013 تۆمار دەکرێن.

ماددەی نۆزدەم:

یەکەم: وەزیری پەیوەندیدار دەسەڵاتی سەرفکردنی بڕێکی هەیە کە لە (350) سێ‌سەد و پەنجا ملیۆن دینار تێپەڕ نەکات بۆ هەر بارێك ، و بۆی هەیە دەسەڵات بدات بە سەرۆکی فەرمانگەکانی سەر بە وەزارەتەکەی بە سەرفکردنی بڕێك کە لە (250) دووسەد و پەنجا ملیۆن دینا تێپەڕ نەکات.

دووەم: سەرۆکی دەستەکانی کە گرێنەدراون بە وەزارەتێکەوە دەسەڵاتی سەرفکردنی بڕێکی هەیە کە لە (300) سێ‌سەد ملیۆن دینار تێپەڕ نەکات بۆ هەر بارێك.

سێیەم: لە (یەکەم) و (دووەم) دا دەبێ ڕەچاوی ئەمەی خوارەوە بکرێ:

دەبێ سەرفکردن بە گوێرەی ئەو متمانە بێت کە پەسەند کراوە لە بودجەی گشتی ساڵانە و بۆئەو مەبەستەش بێ کە دیاریکراوە بۆی.

خۆبەستنەوە بەو متمانانەی دیاریکراون لە بودجەی گشتی دا ، و ڕێگە نادرێ بە چوونە ناو ئیلتیزامێکەوە بۆ سەرفکردنی زیاتر لەوەی کە لە بودجەدا دیاریکراوە.

چوارەم: وەزیری کشتوکاڵ و سەرچاوەکانی ئاو دەسەڵاتی پێدراوە بە سەرفکردنی ئەو بڕانەی تەرخانکراون بۆ کۆمەکی کشتوکاڵی بەمەبەستی فریاکەوتنی پێداویستییەکان لەکاتی گونجاوی خۆیدا و بە هەماهەنگی لەگەڵ وەزیری دارایی و ئابووریدا.

ماددەی بیست:

پاداشتی فەرمانبەران نابێت لە دوو ملیۆن دینار زیاتر بێت ساڵانە بۆ یەك کەس و لەناو تەرخانکراوە بڕیار لێدراوەکان دا بێت لە بودجەی تایبەتمەنددا ، جگە لەو پاداشتانەی دەدرێت بەوانەی کە لە پرۆژەکانی وەبەرهێناندا کاردەکەن ، لەو ڕێژەیەی کە بۆ بەدواداچوون و سەرپەرشتی دانراوە بە گوێرەی ڕێنماییەکانی کە لە لایەن وەزارەتی دارایی و ئابورییەوە دەردەچێت.

بەشی چوارەم

(میلاکـــــات)

ماددەی بیست و یەك:

یەکــەم: وەزارەتــی دارایــی و ئــابووری بــە هەماهــەنگی لەگــەڵ وەزارەتــەکانی تــردا ئــەرکی ئامادەکردنی وردەکاری میلاکـاتی دامودەزگاکـانی هـەرێم بـۆ سـاڵی دارایـی 2012و پەسەند کردنیشی لە ئەستۆ دایە لەبەر رۆشنایی تێچووی مووچە پەسەندکراوەکانی هەرێم کە (17.000) حەڤدە هەزار پلەی وەزیفی نوێ باوە لە ساڵی 2012 دا.

دووەم: دامودەزگاکان و وەزارەتەکان و ئەو لایەنانـەی کـە گرێنـەدراون بـە وەزارەتێکـەوە ، ئەرکی دابەشکردنی ژمارەی ئەو پلە وەزیفییە نوێباوانە لەناو میلاکـاتی سـاڵی 2012دا بەسەر میلاکاتی دامودەزگاکانی هەرێم و پارێزگاکـان دەگرنـە ئەسـتۆ بـە گـوێرەی ئـەو رێنماییانەی لە ئەنجوومەنی وەزیرانەوە دەردەچێت تاوەکو یاسای ئەنجومەنی راژەی گشـتی هەرێمی کوردستان ژمارە (7) ساڵی 2011 جێبەجێ دەکرێت.

سێیەم: وەزارەتەکان و ئەو لایەنانەی کە گرێنەدراون بە وەزارەتێکـەوە ئـەرکی جاڕدانیـان لـە ئەستۆدایە بۆ پلەکانی وەزیفەی نوێ لە ناومیلاکاتی 2012دا لە رۆژنامـەکانی نـاوخۆ و دەبێت مێکانیزمی دامەزراندن و مەرجەکانی یەك بن و لە یەك کاتدا بلاوبکرێنەوە .

چوارەم: وەزارەتەکان و ئەو لایەنانەی کە گرێ نەدراون بە وەزارەتێکەوە ئیلتیزام بەو خشتانەوە دەکەن کە ژمارەی فەرمانبـەران و نـاوو ناونیشـان و پلـەکانی وەزیفـەی ئەوانـەی تێـدا تۆمارکراوە کە تازە دامەزراون بە گوێرەی ئەو رێژەیەی کە لە سەرەوە ئامـاژەی بـۆ کـرا لەگەڵ بریارەکانی تایبەت بە دامەزراندنیان. ئەگەر وەزارەتی دارایی و ئابووری سەرپێچـی تێیاندا دۆزییەوە لە ئاست ئەو رێژەیەی کە پێشتر ئاماژەی بۆ کرا ئەوا بڕیارەکانی دەرچوو بە پێچەوانەی ئەمە بـۆ دامەزراندنـەکان رەت دەکرێنـەوەو ئەنجوومـەنی وەزیرانیشـی لـێ ئاگادار دەکرێتەوە و ئیجرائاتی یاسایی دەرهەق بە سەرپێچیکاران دەکرێت.

پێنجەم: نابێ بە گرێبەست کەس دابمەزرێ بە بێ رەزامەندی وەزارەتی دارایی و ئابووری و ئەولەویەت دەدرێ بە چەسپاندنی ئەو گرێبەستانەی کە کاریان پێدەکرێ .

شەشەم: هیچ جۆرە دامەزراندنێك ئەنجام نادرێ بۆ وەزیفە قیادیەکان لە (بەڕێوەبەری گشتیەوە بەرەو ژوور) ئەگەر هات و دەرەجەی وەزیفیەکەی نەبوو لە یاسای وەزارەتەکە یان ئەو لایەنەی گرێ نەدراوە بە وەزارەتەوە لە پەیکەری ڕێکخستنی دا.

ماددەی بیست و دوو:

ئەوکاتەی کە ڕەزامەندی درا بۆ گواستنەوەی خزمەتەکانی فەرمانبەر لە فەرمانگەیەکی فەرمانگەکانی هەرێمەوە بۆ کەرتی تایبەت:

یەکەم: وەزارەتی دارایی و ئابووری نیوەی ئەو مووچەیە دەگرێتە ئەستۆ کە وەریدەگرت لەو فەرمانگەیەی کە گواستراوەتەوە تێیدا و بۆ ماوەی (5) سێ ساڵ لە ڕۆژی گواستنەوەیەوە ، بەمەرجێك بە یەکجاری پەیوەندی لەگەڵ فەرمانگەکەی دا بپچڕێنێ.

دووەم: ئەو فەرمانگەیەی کە فەرمانبەرەکەی لێ گواستراوەتەوە مووچەی ئاماژە بۆکراو لە بڕگەی (یەکەم)ی سەرەوەی ئەم ماددەیە ، بۆ ئەو لایەنەی کەرتی تایبەت سەرف دەکات کە فەرمانبەرەکەی بۆ گواستراوەتەوە.

سێیەم: لەسەر وەزارەتی دارایی و ئابوورییە ڕێنمایی پێویست بۆ ئاسانکاریی جێبەجێ کردنی حوکمەکانی ئەم بڕگەیە دەربکات و سەروکار و مەرجەکانی دیاری بکات.

ماددەی بیست و سێ:

وەزیری پەیوەندیدار یان سەرۆکی ئەو لایەنەی کە گرێ نەدراوە بە وەزارەتێکەوە بۆی هەیە ئەو فەرمانبەرانە ئیحالەی خانەنشینی بکات کە زێدەن لە پێویستی ، ئەوانەی کە خزمەتی خانەنشینیان کەمتر نییە لە (15) ساڵ لەسەر داوای خۆی.

بەشی پێنجەم
(حوکمەکانی ئەنجامگیریی-ختامی)

ماددەی بیست و چوار:

ئەو داهاتانەی نەوت کە لە ئەنجامی پرۆسەکانی نەوتی تایبەت بە کێڵگەکانی نەوتەوە بەدەست دێن لە حیسابێکی بانکی تایبەت دادەنرێت بەگوێرەی حوکمەکانی دەستووری عیراق و یاسای نەوت و گازی هەرێم تا ئەو کاتەی یاسای سندووقی کوردستان بۆ داهاتەکانی نەوت تەشریع دەکرێت کە لە ماددەی پازدەی یاسای نەوت و گازی هەرێمی کوردستان ـ عێراق ژمارە (22)ی ساڵی 2007دا هاتووە.

ماددەی بیست و پێنج:

دەبێ حکومەتی هەرێمی کوردستان، پەرلەمانی کوردستان لە هەر گۆڕانێك ئاگادار بکاتەوە کە لە بەشی بودجەی هەرێم بۆ ساڵی 2012 دا ڕوودەدا بەمەبەستی پەسەندکردنی.

ماددەی بیست و شەش:

دوای تەشریعی یاسای بودجەی هەرێمی کوردستان نابێ بەهیچ جۆرێك داوایەك رووبەڕووی وەزارەتی دارایی بکرێتەوە بۆ هەر تەرخانکراوێکی زیادە.

ماددەی بیست و حەوت:

وەزارەتەکان و فەرمانگەکانی هەرێم هەموو حیساباتی مانگانە (بودجەی پێداچوونەوە) لەکاتی خۆیدا و لەماوەیەکدا کە لە (10) رۆژ تێپەڕ نەکات لە کۆتایی هەر مانگێکدا پێشکەش بە وەزارەتی دارایی و ئابووریی/بەڕێوەبەرایەتی موحاسەبە دەکەن.

ماددەی بیست و هەشت:

سەرۆکی فەرمانگەی یەکەی خەرجییەکان ئیحالەی لێکۆڵینەوە دەکرێ بەگوێرەی رێساکانی یاسایی و رێنماییە کارپێکراوەکان ، ئەوەی دوادەکەوێ لە پێشکەشکردنی حیساباتی کۆتایی ساڵی 2011 بۆ فەرمانگەکەی لەکاتی دیاریکراوی خۆیدا بەگوێرەی رێنماییەکان.

ماددەی بیست و نۆ:

1- هەموو وەزارەتەکان و ئەو فەرمانگانەی سەر بە وەزارەت نین ئەرکی دابەشکردنی نەفەقاتی بەکاربردن و وەبەرهێنانیان دەکەوێتە ئەستۆ بۆ سەر پارێزگاکانی هەرێم بە رەچاوکردنی چڕی دانیشتووانی هەر پارێزگایەك و ئەو ناوچانەی کە زیانی زیاتریان بەرکەوتووە پاش جیاکردنەوەی خەرجییەکانی مەرکەزی وەزارەت.

2- پارێزگاکان گشتیان دەبێ هەماهەنگی لەگەڵ وەزارەتەکان و ئەو لایەنانە بکەن کە گرێنەدراون بە وەزارەتێکەوە بۆ دڵنیابوون لە جێبەجێکردنی بڕگەی سەرەوە لە بڕیاری بودجەی گشتی و پەسەندکردنی و لەکاتێکدا کە بودجە دەکەوێتە بواری جێبەجێکردنی فیعلییەوە.

ماددەی سییەم:

دەبێ حکومەتی کوردستان کار بکات بۆ بە دەست هێنانی بەشی خۆی لە پترۆدۆلار بۆ ساڵەکانی 2010 و 2011 لەلای حکومەتی ئیتحادی، (1) دۆلار بۆ هەر بەرمیلێك نەوتی خاوی بەرهەمهێنراو لە پارێزگادا یان (1) دۆلار بۆ هەر بەرمیلێك نەوتی خاوی تەکریر کراو لە پاڵاوگەکانی پارێزگاداو جا (1) دۆلار بۆ هەر (150) مەتر سێجا لە گازی سروشتی بەرهەمێنراو لە پارێزگادا، و ئەو برِانەی کە بە دەست دەهێنرێن لە داهاتوودا بۆ ئەو ناوچانە سەرف دەکرێن کە لێیانەوە بەرهەم هاتوون.

ماددەی سی و یەکەم:

یەکەم: پارێزگا بۆی هەیە هەر وەزارەتێك رابسپێرێ یان بەگوێرەی پسپۆڕی رایان بسپێرێ بۆ جێبەجێکردنی پرۆژەکان لە هەر پارێزگایەکدا لەسەر حیسابی تەرخانکراوەکانی (ئاوەدانکردنەوەو پەرەپێدانی هەرێم و پارێزگاکان) کە دیاریکراوە بۆیان.

دووەم: لە رەسمی گومرگی دەبەخشرێ هەموو جۆرە کەلوپەلێك و سلعەیەکی هاوردە لەلایەن فەرمانگەکانی هەرێم و لەلایەن کەرتی گشتی کە بەناوی خۆیەوەبێ و بۆ بەکارهێنان بێ هەتا کارەکەی کۆتایی پێدێ.

سێیەم: ئەو بەخشینەی سەرەوە ئەو کەلوپەل و هاوردانە دەگرێتەوە کە دەبەخشرێن بۆ فەرمانگەکانی هەرێم و کەرتی گشتییەوە لەلایەن حکومەتەکان و دەزگاکانی بەخشندەوە.

ماددەی سی و دووەم:

بەردەوامبوون لە برِینی(10٪)ی مووچەی سەرۆکی هەرێم و جێگرەکەی و سەرۆکی پەرلەمان و جێگرەکەی و سکرتێر و ئەندامانی پەرلەمان و سەرۆکی ئەنجوومەنی وەزیران و جێگرەکەی و وەزیرەکان و ئەوانەی بە پلەی ئەوانن و ئەوانەی مووچەی وەزیر و وەکیلی وەزارەت وەردەگرن و ئەوانەی بە پلەی ئەوانن و ئەوەی مووچەی وەکیلی وەزارەت وەردەگرن و ڕاوێژکاران و خاوەن پلە تایبەتەکان و دادوەرەکان و ئەندامانی داواکاری گشتی، بۆ سوودی دابینکردنی داودەرمان و وەسیلەکانی چارەسەر بۆ تووشبوان بە نەخۆشی شێرپەنجە لە 2012/7/1ەوە.

ماددەی سی و سێیەم:

وەزارەتەکان و ئەو لایەنانەی کە گرێ نەدراون بە وەزارەتێکەوە ئەوانەی کە نێردراو زەمالە و ئیجازەی خوێندنیان لا هەیە لە دەرەوەی عیراقدا ئیلتیزام بکەن بەو بەشەی کە بۆیان دانراوە لەو کورسیانە بە گوێرەی رێژەی دانیشتووان و پسپۆڕیی دابەشی بکەن بۆ هەر پارێزگایەك.

ماددەی سی و چوارەم:

حکومەتی هەرێم پابەند دەبێ بە:

یەکەم: جێبەجێکردنی پرۆژەکان بە گوێرەی ئەو پلانەی کە لە بودجەی وەبەرهێناندا هاتووە لەلایەن وەزارەتەکانەوە و هەریەکەیان بە پێی پسپۆڕی خۆیان، و نابێ هیچ وەزارەتێك پرۆژەیەك جێبەجێ بکات لە دەرەوەی پسپۆڕی ئەودا بێت.

دووەم: ڕاپۆرتی بەدواداچوونی وەرزیی یان هەر چوار مانگ جارێك بدرێتە پەرلەمان لەلایەن وەزارەتی پلاندانانەوە.

ماددەی سی و پێنجەم:

دامەزراندنی سەرۆکی دیوانی چاودێری دارایی بە گوێرەی ئەو میکانیزمەی کە لە یاسای ژمارە (2)ی ساڵی 2008دا هاتووە، لە ماوەیەکدا کە لە (3) سێ مانگ تێپەڕنەکات لە ڕۆژی پەسەند کردنی ئەم یاسایەوە.

ماددەی سی و شەشەم:

پێکهێنانی دەستەی (دەستپاکی ـ نەزاهەت) لە هەرێمدا بە گوێرەی یاسای دەستەی (دەستپاکی ـ نەزاهەت) ژمارە (3)ی ساڵی 2011، لە ماوەیەکدا کە لە (3) سێ مانگ تێپەڕنەکات لە ڕۆژی پەسەند کردنی ئەم یاسایەوە.

ماددەی سی و حەوتەم:

دەبێ سەرۆکی حکومەتی هەرێمی کوردستان هەموو ڕێوشوێنە دەستووریی و یاساییەکان بگرێتە بەر بۆ بەدەستهێنانی هەموو موستەحەقاتی حکومەتی هەرێم لەلای حکومەتی ئیتیحادیدا.

ماددەی سی و هەشتەم:

حکومەتی هەرێمی کوردستان دەبێ پڕۆژەی بودجەی ساڵی دارایی 2013 لە ماوەیەکدا بنێرێتە پەرلەمان کە زیاتر نەبێت لە دوو هەفتە لەو کاتەی کە یاسای بودجەی حکومەتی ئیتیحادی دێتە پەسەند کردن.

ماددەی سی و نۆیەم:

وەزارەتی دارایی و ئابووری بەردەوام دەبێت لە سەرەفکردنی سلفەکانی (سلفە و بەخشینی هاوسەرگیری، قەرزەکانی بانکی عەقار و کشتوکاڵ و پیشەسازی و پڕۆژە بچووکەکان) تا ئەو کاتەی بودجەی ساڵی دارایی داهاتوو بڕیاری لێ دەدرێ.

ماددەی چلەمین:

حکومەت دەبێ :ـ

یەکەم: ئامادەکردن و دەرکردنی پەیڕەوێکی یەکگرتوو بۆ دەرماڵەی فەرمانبەرانی ئەوانی لە فەرمانگەکانی هەرێمدا کار دەکەن بە ئامانجی بەدیهێنانی مەوزوعییەت و عەدالەت و یەکسانی.

دووەم: بەدیهێنانی یەکسانی لە نێوان دەرماڵەی فەرمانبەرانی ئەوانەی لە هەرێمدا کار دەکەن لەگەڵ هاوشێوەکانیان لەوانەی لە حکومەتی ئیتیحادیدا کار دەکەن بە مەرجێك ئەمە نەبێتە مایەی کەمبوونەوەی دەرماڵەکانیان.

ماددەی چل و یەکەم:

ئەنجومەنی وەزیران دەبێ پەیڕە و ڕێنماییەکان دەربکات بۆ ئاسانبوونی کارکردن بە مەبدەئی لامەرکەزی لە کاتی تەمویل کردنی وەزارەتەکان و بە گوێرەی ئەو دەسەڵاتانەی بە پێی ئەم یاسایەدا دراون.

ماددەی چل و دووەم:

ئەنجومەنی وەزیران دەبێ ئەو پێشنیاز و ڕاسپاردانەی هاوپێچن لەگەڵ ئەم یاسایەدا لێیان بکۆڵێتەوە و بەدواداچوونیان بۆ بکات و چی دەکرێ بۆ جێبەجێ کردنیان ئەنجام بدات و سوودیان لێ ببینێ بە گوێرەی یاساکان و توانا هونەریی و دارییە ڕێگەپێدراوەکان.

ماددەی چل و سێیەم:

وەزیری دارایی و ئابووری بەهەماهەنگی لەگەڵ وەزیری پلاندانان ڕێنماییەکانی پێویست دەردەکات بۆ ئاسانکاری جێبەجێ کردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە و دیاریکردنی دەسەڵات پێدانی سەرف کردن بۆ ئیدارەکانی حکومەت لەماوەیەکدا کە لە (15) پازدە ڕۆژ تێپەڕ نەکات لە ڕۆژی بڵاوبوونەوەی ئەم یاسایە لە ڕۆژنامەی فەرمیدا.

ماددەی چل و چوارەم:

کار بە هیچ بڕیارێك ناکرێت کە پێچەوانەی ئەم یاسایە بێت و ، گەنجینە هیچ بارگرانییەکی دارایی ئەم بڕیارە ناگرێتە ئەستۆ تاکو شەرعییەتی یاسایی وەرنەگرێ و لەلایەن پەرلەمانەوە پەسەند نەکرێت.

ماددەی چل و پێنجەم:

لەسەر ئەنجومەنی وەزیران و لایەنە پەیوەندیدارەکان پێویستە حوکمەکانی ئەم یاسایە جێبەجێ بکەن.

ماددەی چل و شەشەم:

ئەم یاسایە لە ڕۆژنامەی فەرمیی (وەقایعی کوردستان)دا بڵاو دەکرێتەوە و لە (2012/1/1)ەوە جێبەجێ دەکرێ.

مسعود بارزانی
سەرۆکی هەرێمی کوردستان ـ عێراق

هەولێر

27/ **حوزەیران** /2012 **ی زایینی**

7/ **پوشپەڕ** / 2712 **ی کوردی**

7/**شەعبان** / 1433 **کۆچی**

هۆیەکان دەرچوونی

بۆ بڕیاردان لە بودجەی هەرێمی کوردستان ـ عیراق بۆ ساڵی دارایی 2012 ئەم یاسایە تەشریع کرا.